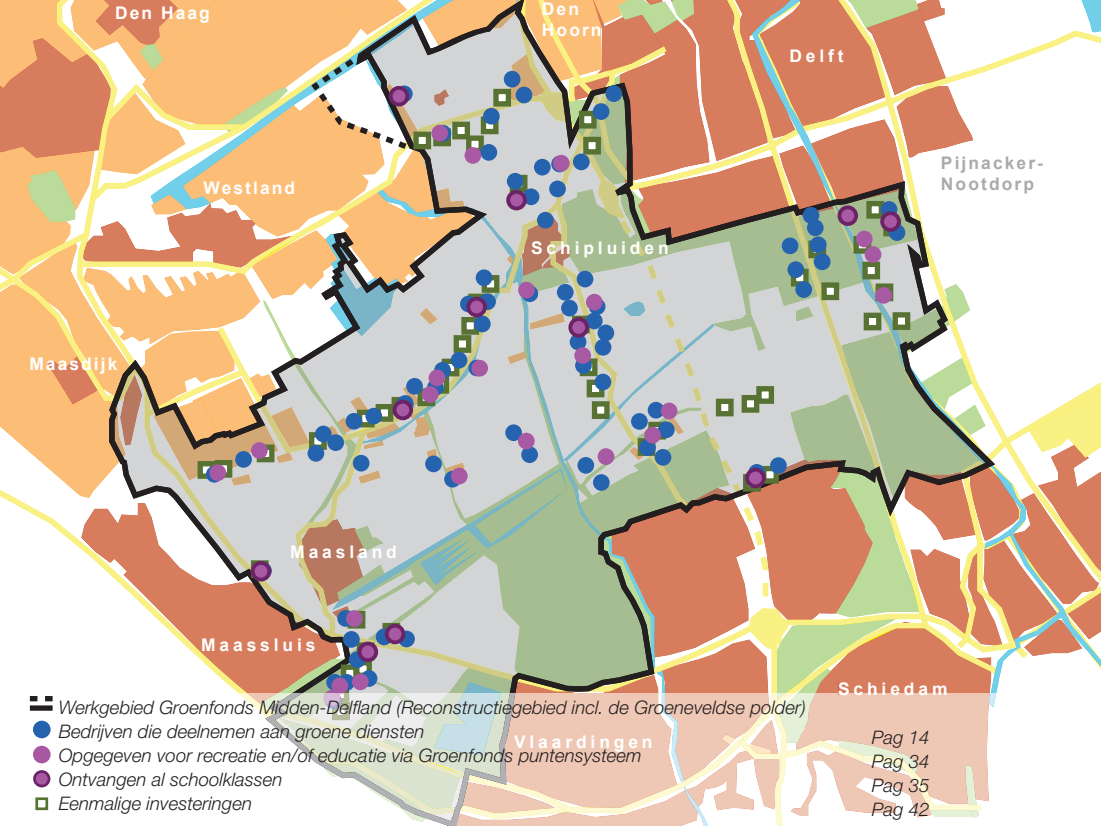

VOOR EEN OPEN EN GROEN MIDDEN-DELFLAND

Pag 14

Pag 34

Pag 35

Pag 42

VOOR EEN OPEN EN GROEN MIDDEN-DELFLAND

VOORWOORD

Watersnip

Geachte lezer,

Midden-Delfland is een unieke groene oase temidden van de zuidelijke Randstad. Het is een gevarieerd gebied dat veel laat zien van de ontginningsgeschiedenis. Een landschap dat ontstaan is door menselijk handelen en ook voor zijn voortbestaan afhankelijk is van de mens. In dit authentieke, eeuwenoude agrarische cultuurlandschap kun je koeien zien grazen en vinden weidevogels gelegenheid om te broeden en te foerageren. Midden door het gebied ligt een keten van natuurgebieden, in beheer bij Natuurmonumenten. Het gaat om gebieden zoals de Vlietlanden bij Vlaardingen, de vele boezemlandjes langs de Gaag en de eendenkooi bij Schipluiden. Aan de randen liggen uitgestrekte recreatiegebieden. Dit samen maakt Midden-Delfland tot een mooi en aantrekkelijk landschap voor omwonenden in het aangrenzende stedelijk gebied die op korte afstand van hun huis nog rust en ruimte vinden. Zeker ook omdat het landschap nog grotendeels authentiek is, de 13de eeuwse slotenpatronen zijn nog goed terug te vinden!

Het is belangrijk om een gebied als Midden-Delfland ook naar de toekomst toe veilig te stellen. Dat gebeurt niet vanzelf. Voor het behoud van dit landschap moet iets extra's gebeuren. Voor de recreatiegebieden en de natuurgebieden is dat geregeld, maar daarbuiten ontbrak tot

Blaarkop, een oud-Hollands ras

nu toe de mogelijkheid om het beheer van natuur en landschap door boeren voldoende te ondersteunen. Dit ontbrekende puzzelstukje is nu gevonden in de vorm van het Groenfonds voor Midden-Delfland. Het gebiedsfonds is uniek in Nederland en een voorbeeld voor hoe landschapsbeheer verweven kan worden met de behoeftes van bewoners van omliggende steden. Het is een voorbeeld dat ook in het Groene Hart met belangstelling wordt gevolgd.

Daarom ben ik blij met het initiatief van de gemeente Midden-Delfland om samen met de aangrenzende steden Delft en Den Haag (en later ook Maassluis) een Groenfonds in het leven te roepen om daarmee hun binnentuin “open en groen” te houden zoals de tekst uit de overeenkomst luidde. Deze doelstelling luidt precies hetzelfde als de slogan van de zojuist gestarte campagne van Natuurmonumenten. Beide willen we een landschap met kwaliteit, wat niet wil zeggen dat heel Midden-Delfland er hetzelfde moet uitzien, integendeel. Natuurmonumenten draagt zorg voor de natuur- en landschapswaarden in gebieden waar zij verantwoordelijk voor is, en het Groenfonds draagt bij aan de kwaliteiten in de agrarische gebieden in Midden-Delfland waar de melkveehouderij de beheerder is. De natuurdoelen sluiten goed op elkaar aan. Wat heel logisch is, want weidevogels houden zich niet aan perceelsgrenzen. En fietsers en wandelaars beperken zich ook niet alleen tot de speciaal daarvoor aangelegde recreatieterreinen in Midden-Delfland, maar ze waarderen juist ook de natuurterreinen en het agrarische middengebied. Het doet mij dan ook goed om te zien dat ook bij het beheer van terreinen in Midden-Delfland er steeds meer samengewerkt wordt. Het delen van kennis,

Grutto's gebruiken plasdras als plek om te foerageren

het beter inpassen van de recreatiegebieden in het karakteristieke landschap van Midden-Delfland, het overwinnen van tegenstellingen, is noodzakelijk omdat een gebied als Midden-Delfland alleen dan kan blijven bestaan.

Kortom, ik steun dit gezamenlijk genomen initiatief waarbij iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt. Het draagt er aan bij dat overheden, boeren, Natuurmonumenten, het recreatieschap en anderen samenwerken om de kwaliteit van het unieke landschap van Midden-Delfland te behouden en te versterken. Een landschap waar wij als Natuurmonumenten ook ons steentje aan bijdragen. Samen is meer dan de som der delen!

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'J' followed by a long, sweeping horizontal line that ends in a small hook.

Jan Jaap de Graeff

Algemeen directeur Vereniging Natuurmonumenten

INHOUDE

Dotterbloem

VOORWOORD

UNIEK FONDS

Achtergronden

Doelstellingen

Werkwijze

Activiteiten: Groene Diensten

Voorbeeld gebiedsgericht beleid

GROENE DIENSTEN

Vraag en aanbod

Puntensysteem groene diensten

Belangrijke rol Agrarische

Natuurvereniging Vockestaert

Deelnemersvoorwaarden

Maatregelen

1. Natuur/biodiversiteit

2. Landschapselementen

3. Cultuurhistorische elementen

2

10

11

12

12

12

13

14

15

16

16

16

17

19

23

27

RECREATIE EN EDUCATIE

Openstellen van boerderijen

Ontvangen van schoolklassen

Wandelen over boerenland

EENMALIGE INVESTERINGEN

Recreatieschap Midden-Delfland:

DOP NOAP fonds

DOORKIJK NAAR DE TOEKOMST:

MIDDEN-DELFLAND® 2025

DANKWOORD

34

35

35

37

42

45

52

58

UNIEK FONDS

ACHTERGRONDEN

Het Groenfonds Midden-Delfland komt voort uit de overeenkomsten die de gemeenten Midden-Delfland, Delft en Den Haag hebben gesloten voor de ontwikkeling van de Harnaschpolder. De gemeente Maassluis zal zich ook bij het fonds aansluiten zodra de Dijkpolder ten zuiden van de A20 zal worden ontwikkeld voor woningbouw. Zoals het er nu naar uitziet zal het vermogen van het fonds uiteindelijk zo'n € 9 tot 12 miljoen bedragen. In de overeenkomsten was overeengekomen dat Midden-Delfland "open en groen" moest blijven. Hoe dit moest gebeuren stond niet vast. De vraag was waar het meeste behoefte aan was en hoe dit ingevuld moest worden. In

die tijd (2001) was het ook duidelijk dat de reconstructie van Midden-Delfland weliswaar bijna klaar was, maar daarmee waren niet alle problemen uit de wereld.

Het idee van de Reconstructiewet Midden-Delfland was dat het gebied verdeeld werd in zones, en dat elke zone zijn eigen functie en daarmee een economische drager zou hebben: de recreatiegebieden beheerd door het Recreatieschap Midden-Delfland, het water door het Hoogheemraadschap van Delfland, de natuurgebieden door de Vereniging Natuurmonumenten en het open agrarische middengebiet door de melkveehouderij. De laatstgenoemde sector stond echter onder druk: de melkprijs daalde en de kosten stegen. En dat terwijl de waardering voor het eeuwenoude agrarische cultuurlandschap vanuit het omliggende stedelijk gebied hoog was (en is). Duidelijk was dus dat het Groenfonds Midden-Delfland daar zijn pijlen op moest richten.

DOELSTELLINGEN

Het eeuwenoude agrarische cultuurlandschap van Midden-Delfland heeft belangrijke waarden op het gebied van landschap en natuur, cultuurhistorie (incl. archeologie) en recreatie. Het heeft dus niet alleen een waarde in zichzelf, maar ook voor de gebruikers ervan. Deze wonen met name in het omliggende stedelijk gebied. Het Groenfonds Midden-Delfland heeft daarom twee doelstellingen: *niet alleen het in stand houden van het agrarische cultuurlandschap, maar ook het versterken van de relatie tussen stad en land door educatie en recreatie*. Immers, om een mooi landschap in stand te houden is ook draagvlak nodig. Omgekeerd is het ook belangrijk dat er draagvlak is bij de betrokken agrariërs. Ten tijde van de oprichting was duidelijk dat een systeem dat “over ons, zonder ons” is bedacht, weinig draagvlak zou ondervinden. Daarom hebben de agrariërs een belangrijke rol gekregen, niet alleen bij de opzet maar ook bij de uitvoering in de praktijk. Zonder hen had het Groenfonds Midden-Delfland niet zijn huidige vorm gekregen.

WERKWIJZE

Voor het beheer van het fonds is in 2005 een stichting opgericht. Het bestuur van de stichting bestaat uit bestuurders van de betrokken gemeenten: Delft, Den Haag en Midden-Delfland. De laatstgenoemde gemeente levert ook de voorzitter. Het beheer van het hoofdvermogen is in handen van een externe vermogensbeheerder: het rendement van het vermogen wordt gebruikt om groene diensten te kunnen belonen. De uitvoering is in handen van de Agrarische Natuurvereniging Vockestaert. Deze speelt een belangrijke rol als intermediair tussen de overheid en de boeren.

ACTIVITEITEN: GROENE DIENSTEN

Eén van de voornaamste activiteiten van het fonds is ‘groene diensten’ te belonen die met name de (melk)veehouderij kan verlenen. Die diensten bestaan niet alleen uit landschappelijke maatregelen zoals onderhoud en weidevogelbeheer, maar ook het ontvangen van schoolklassen op de boerderijen en het

mogelijk maken van wandelen over boerenland. Om de groene diensten naar waarde te kunnen schatten, is een puntensysteem ontwikkeld. Voordat het Groenfonds Midden-Delfland hier daadwerkelijk mee aan de slag kon, was er wel eerst goedkeuring nodig van de Europese Commissie. Deze toestemming kwam in maart 2006 waardoor er daadwerkelijk aan agrariërs uitbetaald kan gaan worden voor de groene diensten die ze leveren op het gebied van landschap, natuur en cultuurhistorie. Daarnaast wordt er ook uitbetaald voor educatie en recreatie. Zo worden agrariërs betaald voor het geven van speciale lessen voor basisschoolkinderen en wordt ook het beheer van het Voddijkpad betaald uit het Groenfonds. Daarnaast zijn er ook financiën vrijgemaakt voor eenmalige investeringen op het gebied van landschap en cultuurhistorie. Het gaat daarbij om de restauratie van oude boerderijen, bijgebouwen en erven. In de hiernavolgende hoofdstukken worden deze activiteiten uitgebreid beschreven.

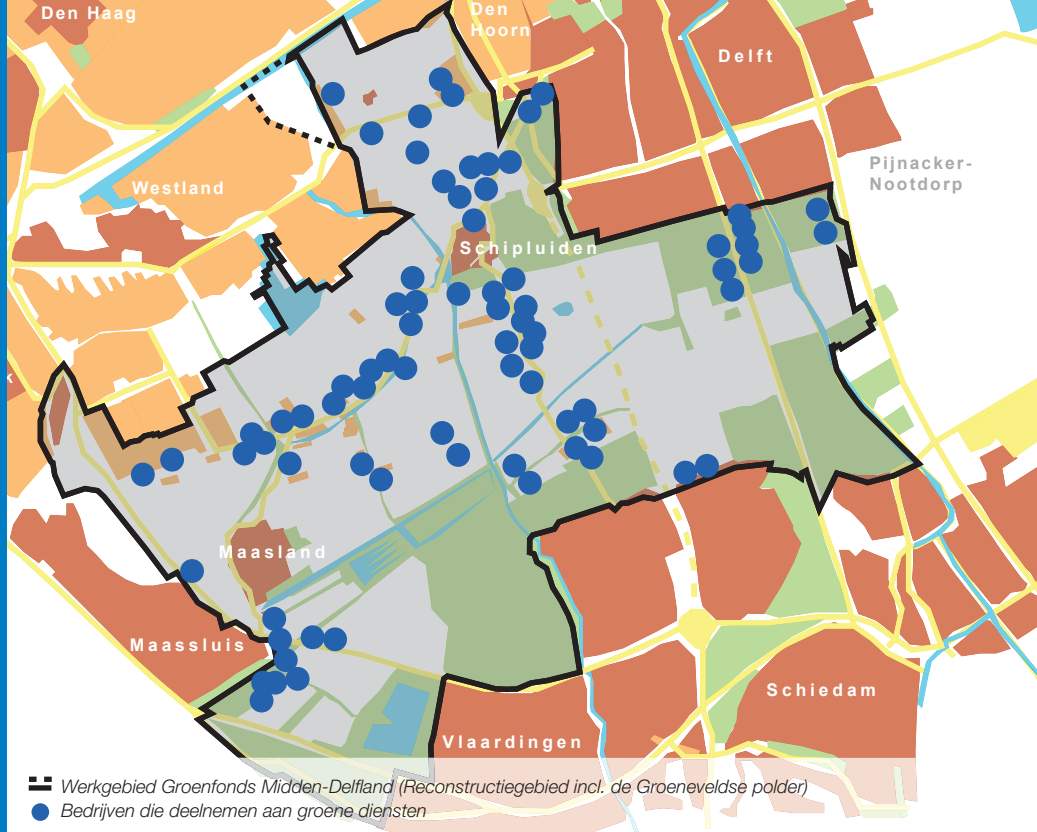
Roede, kap en bekroning

VOORBEELD GEBIEDSGERICHT BELEID

Uit het voorgaande blijkt al dat het Groenfonds Midden-Delfland uniek is in Nederland: het is het eerste landschapsfonds dat de staatssteunprocedure succesvol doorlopen heeft en over de benodigde financiën beschikt, waarmee het daadwerkelijk aan de slag kan. Niet voor niets zien het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) het Groenfonds Midden-Delfland samen met de gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 als goed voorbeeld van gebiedsgericht werken, zoals blijkt uit de in 2006 verschenen folder “De praktijk van het gebiedsgericht werken” en de website “www.gebiedsgerichtbeleid.nl”.

GROENE DIENSTEN

VRAAG EN AANBOD

Op het moment dat de opgave en de daaruit voortvloeiende doelstellingen helder waren (zie hiervoor) kwam de vraag hoe dit concreet uit te werken.

Aangezien de melkveehouderij al eeuwen de beheerder is van het agrarische cultuurlandschap, is deze sector gevraagd met een voorstel te komen. Daarvoor hebben vertegenwoordigers van LTO Noord afdeling Delflands Groen en de Agrarische Natuurvereniging Vockestaert een puntensysteem bedacht om Groene Diensten te kunnen belonen. Dit systeem is tot stand gekomen in samenwerking met de gemeente Midden-Delfland.

De Groene Diensten vormen hiermee de schakel tussen vraag en aanbod: de vraag naar een aantrekkelijk landschap vanuit het omliggende stedelijk gebied en het aanbod vanuit de melkveehouderij als pijler van het agrarische cultuurlandschap. Deze diensten komen ten goede aan beide doelstellingen van het fonds.

Zo zijn er maatregelen die gericht zijn op het behoud van het agrarisch cultuurlandschap, maar ook op het versterken van de relatie tussen stad en land.

PUNTENSYSTEEM: GROENE DIENSTEN

Voor de totstandkoming van een systeem om Groene Diensten te kunnen belonen hebben LTO Noord afdeling Delflands Groen en Agrarische Natuurvereniging Vockestaert een werkgroep opgericht. Dit beloningssysteem was gebaseerd op een bestaand concept: een puntensysteem waarmee maatregelen op het gebied van natuur, landschap en cultuurhistorie duurzaam beloond konden worden vanuit het Groenfonds Midden-Delfland. Dit werd “puntensysteem” genoemd omdat in de oorspronkelijke opzet elke maatregel werd gehonoreerd met een aantal punten. Deze punten leidden tot een vergoeding. In de huidige opzet wordt aan elke maatregel direct een financiële vergoeding gekoppeld. Het systeem

is flexibel: de ondernemers kunnen kiezen welke maatregelen passen bij hun bedrijfsvoering en vanuit het Groenfonds kunnen de maatregelen aangepast worden aan de maatschappelijke wensen (de contracten liggen voor zes jaar vast).

BELANGRIJKE ROL AGRARISCHE NATUURVERENIGING VOCKESTAERT

Uit het voorgaande blijkt dat de hoofdlijnen bedacht zijn vanuit de overheid, maar dat de invulling vanuit het gebied zelf heeft plaatsgevonden, 'bottom-up' dus. Het gaat niet alleen om de opzet maar ook om de uitvoering. Deze ligt volledig in handen bij de Agrarische Natuurvereniging Vockestaert. Deze fungeert als een belangrijke intermediair tussen overheid en de uitvoerders, dat wil zeggen tussen de gemeenten die verenigd zijn in het Groenfonds Midden-Delfland en de boeren als beheerders van het landschap. Deze manier van werken sluit aan bij een ieders expertise

en verantwoordelijkheid. De betrokken overheden (gemeente Midden-Delfland, Delft en Den Haag) hebben gezorgd voor de benodigde financiën en het beleid. De melkveehouderijsector in de persoon van de Agrarische Natuurvereniging Vockestaert draagt zorg voor de uitwerking. De vereniging was daarvoor de meest aangewezen organisatie. Men had al ervaring bij de uitvoering van het Programma Beheer van het ministerie van LNV en men had niet alleen expertise op het gebied van agrarisch natuurbbeheer maar ook op het gebied van de agrarische bedrijfsvoering. En wellicht het allerbelangrijkste is dat de vereniging het benodigde vertrouwen genoot van de boeren in Midden-Delfland.

DEELNEMERSVOORWAARDEN

Om te kunnen deelnemen aan het puntensysteem moet er aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- Het perceel of element waar het om gaat, bevindt zich in het Reconstructiegebied Midden-Delfland inclusief de Groeneveldse polder.
- Men houdt zich aan alle relevante wet- en regelgeving (Goede Landbouwpraktijk).
- Men is in het bezit van een bedrijfsnatuurplan.
- Het bedrijf/erf/woning ziet er representatief (verzorgd, opgeruimd) uit.
- Als er weidevogels op het land aanwezig zijn, neemt men deel aan weidevogelbescherming.
- Er wordt voor dezelfde maatregelen geen subsidie uit andere regelingen ontvangen.

In 2006 zijn na de goedkeuring door de Europese Commissie de eerste contracten afgesloten. In totaal doen er 76 deelnemers mee aan het puntensysteem, de gemiddelde deelnemer ontvangt voor zijn deelname rond de € 3.000,-.

MAATREGELLEN

Hierna worden de concrete maatregelen beschreven.

Deze richten zich op drie onderdelen:

1. Natuur/biodiversiteit
2. Landschapselementen
3. Cultuurhistorische elementen

*Stokoude
geknotte es*

Scholekster veilig voor vertrapping door koeien

1. NATUUR/BIODIVERSITEIT

Onder natuur en biodiversiteit worden maatregelen verstaan die de natuur en biodiversiteit van het agrarisch cultuurlandschap in Midden-Delfland bevorderen. Dat wil zeggen dat de maatregelen gericht zijn op het voorkomen van soorten die passen bij dit type natuur en landschap: weidevogels, graslandvegetatie en oude huisdierrassen. Voor het eerste jaar is hiervoor in totaal € 75.000,- uitbetaald aan de deelnemende bedrijven.

*Mozaïekbeheer. Het achtergelegen perceel wordt later gemaaid,
waardoor weidevogels in staat zijn om daar hun jongen groot te brengen.*

ONDER NATUUR/BIODIVERSITEIT WORDT HET VOLGENDE VERSTAAN:

1. Mozaïekbeheer voor weidevogels: Het gaat hier om het creëren van een mozaïekpatroon in het graslandgebruik ter wille van weidevogels. Dit betekent dat het graslandgebruiksplan zo wordt opgesteld dat er voor weidevogels een doelmatige afwisseling is van maaipercelen en beweide percelen, en dat naast elkaar liggende maaipercelen niet allemaal op dezelfde dag worden gemaaid.
2. Gebruik van een wildredder (soort verklikker): Gedurende het broedseizoen, c.q. bij de eerste grassnede wordt bij het maaien een wildredder aan trekker of cyclomaaier bevestigd die door het nog te maaien gras sleept. Vluchtende vogels worden ontzien en zonodig naar een ander perceel verplaatst.
3. Instandhouden oud grasland: Dit betreft percelen die gedurende de looptijd van het contract in hun oude staat moeten worden behouden.

- Men moet hiervoor een contract afsluiten voor gebieden met natuurlijke handicaps;
 - De percelen moeten zoveel mogelijk in stand gehouden worden.
4. Zeldzame huisdierrassen: er wordt beweid met zeldzame huisdierrassen b.v.:
- soort koeien: Lakenvelders, Blaarkoppen
 - soort schapen: Blauwe Texelaar, Schoonebeeker, Zwartbles.

2. LANDSCHAPSELEMENTEN

Het agrarische cultuurlandschap in Midden-Delfland bestaat niet alleen uit weilanden. De vergezichten worden afgewisseld met allerlei landschapselementen die niet alleen een natuur- en landschapswaarde hebben, maar vaak ook een cultuurhistorische waarde.

Aan landschapselementen is voor het eerste jaar, in totaal € 98.000,- uitbetaald aan de deelnemende bedrijven.

Knoten van wilgen

Natuurvriendelijke bever

ONDER LANDSCHAPSELEMENTEN WORDT HET VOLGENDE VERSTAAN:

1. Geriefhoutbosjes, de houtsingel, elzensingel, hagen en heggen;
dit zijn landschapselementen met opgaande begroeiing van inheemse bomen en struiken, bestaande uit hakhout, maar mag overstaanders bevatten, kan ook bestaan uit struikvormende soorten.
2. Knotbomen: Een rij bomen, waarvan de stam is afgezet op een hoogte van tenminste 1,5 meter.
3. Leibomen: Bomen waarvan de takken tijdens de groei zijn geleid langs draden of een raamwerk.
4. Hoogstamfruitbomen: Fruit- of notenbomen (appel, peer, pruim, kers, walnoot).
5. Erfbeplanting: Overige inheemse beplanting op en rond het erf.
6. Rietkragen/rietlanden, natuurlijke oevers, terrastaluds, poelen; dit betreft elementen in of aan het water, die zo natuurvriendelijk mogelijk worden beheerd met een zo groot mogelijke soortenrijkdom van planten en dieren.

Het kruis weert de duivel van melk en zuivel

3. CULTUURHISTORISCHE ELEMENTEN

**Aan cultuurhistorische elementen is voor het eerste jaar, in totaal
€ 49.000,- uitbetaald aan de deelnemende bedrijven.**

Nieuwe oude kapberg

ONDER CULTUURHISTORISCHE ELEMENTEN

WORDT HET VOLGENDE VERSTAAN:

1. Hoofdgebouw (woon- en stalgedeelte);
het onderhoud aan bovengenoemde gebouwen kan bestaan uit:

- schoonmaken van dakgoten, dakpannen rechtleggen, nokken en schoorstenen controleren;
- schilderwerk;
- plaatselijk voegwerk, partiële reparatie kozijn/raam/deur en overig gevelherstel;
- behandelen tegen houtworm, boktor en schimmels.

2. Bijgebouwen van hout of steen;
het onderhoud aan bovengenoemde gebouwen kan bestaan uit:

- schoonmaken van dakgoten, dakpannen rechtleggen, nokken controleren;
- schilderwerk;

- plaatselijk voegwerk, partiële reparatie kozijn/raam/deur en overig gevelherstel;
- behandelen tegen houtworm, boktor en schimmels.

3. Bijzondere bijgebouwen w.o. hooiberg, karnmolen, melkhuisje, bakhuisje, zomerhuisje, prieel, buiten-wc, melkbocht;

het onderhoud aan bovengenoemde gebouwen kan bestaan uit:

- onderhoud en conservering houtconstructies;
- constructief herstel, gedeeltelijke vervanging houten onderdelen;
- onderhoud en conservering van elementen zoals bakoven en waterfornuis;
- schilderwerk;

Fraaie opgeknapte schuur

- algemeen conserverend onderhoud van stenen gebouwen;
- instandhouden van de verharding en omheiningen.

4. Diverse elementen zoals waterput, betonnen grassilo, rieten daken, etc.;

het onderhoud aan bovengenoemde elementen kan bestaan uit:

- algemeen conserverend onderhoud;
- opstoppen of inboeten van het riet.

5. Diverse karakteristieke elementen van erf en omgeving zoals boerentuin, oude klinkerbestrating, erfverharding grind, heultje (brug), weidemolen; het onderhoud aan bovengenoemde elementen kan bestaan uit:

- exploiteren van kenmerkende werkzaamheden van een boerentuin;
- herbestraten c.q. ophalen van de bestrating;
- bijhouden en aanvullen van het grind;

- herstel van metsel- en voegwerk, conserveren en schilderen van het staal;
- smeren van de weidemolen, herstel en schilderwerk, extra slootonderhoud in de directe omgeving van de molen.

MEER INFORMATIE

Voor meer informatie (zoals vergoedingen per maatregel): www.middendelfland.nl.

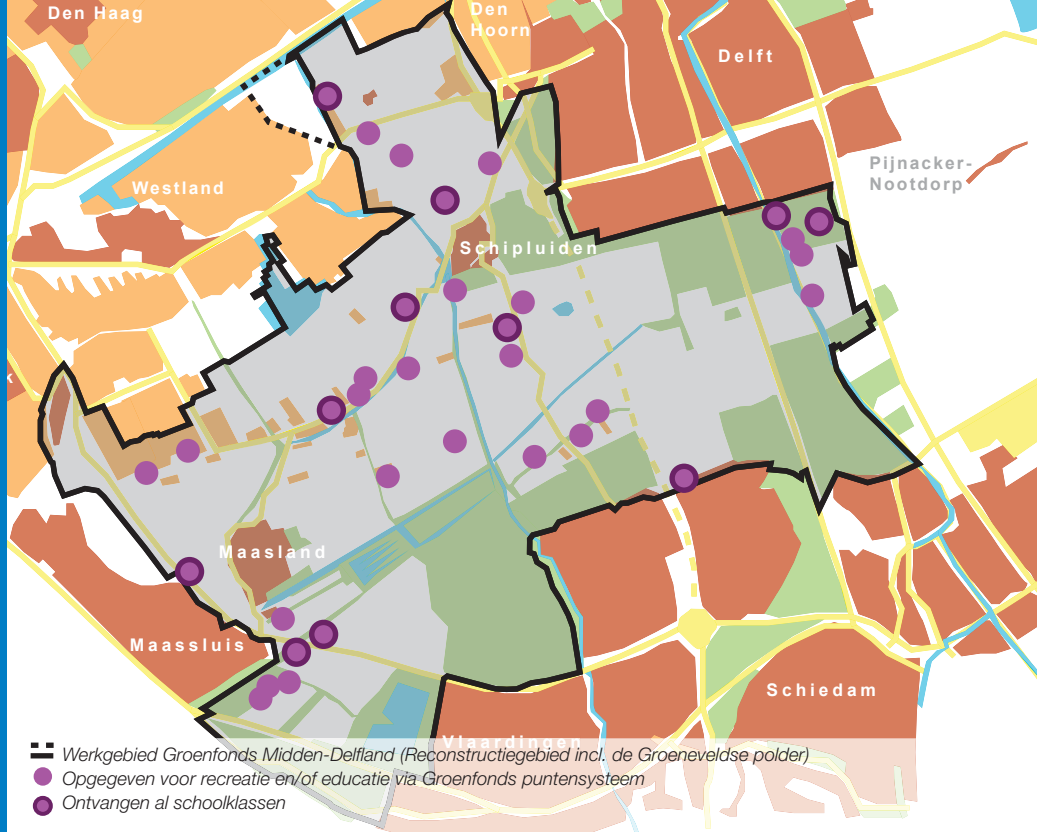
Eric van der Kooij: 'Het goede is de continuïteit'

Eric van der Kooij, melkveehouder in Schipluiden (Abtswoude, 80 koeien), is over de volle breedte actief als het gaat om beloonde groene diensten. 'Ik doe mee in alle categorieën. Onze boerderij is ongeveer 400 jaar oud, met nogal wat karakteristieke elementen, dus er is heel wat te onderhouden. Dat geldt ook voor waterputten, betonsilo's, een boerentuin, een stukje bestrating, een windmolen in het land, enzovoort. Ook doe ik uitgebreid mee aan mozaïekbeheer, en de instandhouding van oud grasland en zeldzame huisdierrassen, in mijn geval zwartblesschappen.'

'Het meeste werk zit in onderhoud van landschapselementen. We hebben hier een lange laan met bomen en daarnaast ook elzenhagen, hoogstambomen en knotwilgen. Als ik dat aan derden zou uitbesteden, kwam ik er dik aan tekort. Nu is de beloning ervoor mooi meegenomen. Het ontvangen van scholen doen we altijd in april. Dan ruimen we de boel extra goed op, en zijn het vooral de lammetjes die voor de kinderen interessant zijn. We houden ze speciaal nog even binnen, zodat de aaibaarheidsfactor hoog is.'

'Het Groenfonds is een hele goede zet om dit gebied op de langere termijn open en groen te houden. Als deze regeling er niet zou zijn, dan is Midden-Delfland over twintig jaar zo goed als uitgestorven. Het goede ervan is ook dat men jaarlijks de rente van het totale fonds uitkeert. Bij subsidiepotjes van de overheid zie je maar al te vaak dat de kraan dichtgaat als een project eenmaal gaat lopen. Maar in dit geval blijft de kraan open, zodat er sprake is van continuïteit. Immers, het meeste geld gaat op den duur toch in onderhoud zitten.'

RECREATIE EN EDUCATIE

Voor de doelstelling ten aanzien van recreatie en educatie is een groot aantal maatregelen beschreven die bijdragen aan de kwaliteit van het agrarische cultuurlandschap van Midden-Delfland. Voor het draagvlak voor dit landschap is het - zeker ook in de toekomst - minstens zo belangrijk dat mensen ervan kunnen genieten. Om deze relatie tussen stad en land te versterken richt het Groenfonds Midden-Delfland zich ook op educatie en recreatie. Zo zijn er vergoedingen mogelijk voor het openstellen van boerderijen en het ontvangen van schoolklassen op boerderijen. Hiervoor is een vergoeding mogelijk van € 130,- per dagdeel.

OPENSTELLEN VAN BOERDERIJEN

Het openstellen van boerderijen gebeurt bij de opening van het recreatieseizoen (elk jaar in april) en de Midden-Delflanddag. Elk jaar is dit weer een groot succes: de boerderijen worden druk bezocht en voor jong en oud worden er verschillende activiteiten georganiseerd,

variërend van een bezichtiging van het erf tot een tocht door de polder en een markt met streekse producten. Ook bij andere gelegenheden worden boerderijen opengesteld, zoals bij “Kijk mijn erf”, een actie van Landschapsbeheer Zuid-Holland.

ONTVANGEN VAN SCHOOLKLASSEN

Het ontvangen van schoolklassen is veel meer dan alleen het ontvangen van een groep kinderen. Voor dit onderdeel is lesmateriaal gemaakt, de desbetreffende boeren hebben een cursus gevolgd en er zijn zelfs nascholingscursussen. Op die manier krijgen elk jaar enkele duizenden schoolkinderen, met name uit het omliggende stedelijk gebied, op professionele wijze les op en over de boerderij. Ze leren niet alleen waar hun voedsel vandaan komt, maar ze leren ook over de natuur op en rond het bedrijf. Zo gaan ze bijvoorbeeld met schepnetjes op pad om te onderzoeken wat er allemaal leeft in een poldersloot.

Bezoek een voorbeeldersf!
Ervaar de pracht van streekeigen groen

Wanneer?

Waar?

Kom ook!

Aanmelden en agenda op:
www.kijkmijnerf.nl

Deze campagne van Landbouwhierden Nederland is mogelijk gemaakt door de Nederlandse Staat en de provincie.

Open dag op een boerderij

Een schoolklas bezoekt een boerderij

WANDELEN OVER BOERENLAND

Het Groenfonds Midden-Delfland draagt ook bij aan het beheer van het Voddijkpad. Het Voddijkpad is een oud kerkepad in de Klaas Engelbrechtspolder bij Schipluiden. Hoewel het pad officieel op de wegenlegger staat en dus een openbaar pad is, was het in de praktijk al lang niet meer begaanbaar. In het kader van de Reconstructie Midden-Delfland is echter besloten dat het pad weer in ere hersteld diende te worden. Daarom is er een nieuwe constructie bedacht

voor het eigendom en het beheer. Het idee is dat de grond in bezit blijft bij de eigenaren ervan. De grondgebruikers (grondeigenaren of pachters) krijgen een vergoeding voor het beheer van het pad. Deze vergoeding komt voort uit het Groenfonds Midden-Delfland. Het beheer van de noodzakelijke recreatieve verbindingen (overstapjes en bruggetjes) en bebording (informatiepanelen en wegwijzers) komt in handen van het Recreatieschap Midden-Delfland.

Les over de natuur in de polder

Voddijkpad

Geen toegang
tussen 15 maart
en 15 juli i.v.m.
Bronzeleeuw

Verboden toegang
voor honden!

Vanwege de kwetsbaarheid van natuur en landschap in de Klaas Engelbrechtspolder zijn er wel beperkingen. Zo is het pad alleen toegankelijk voor wandelaars (dus niet voor mountainbikers). Vanwege het broedseizoen is het pad alleen toegankelijk tussen 15 juli en

15 maart (de Klaas Engelbrechtspolder is namelijk een belangrijke polder voor weidevogels) en uiteraard geldt de toegang alleen tot het pad zelf en niet de aangrenzende percelen.

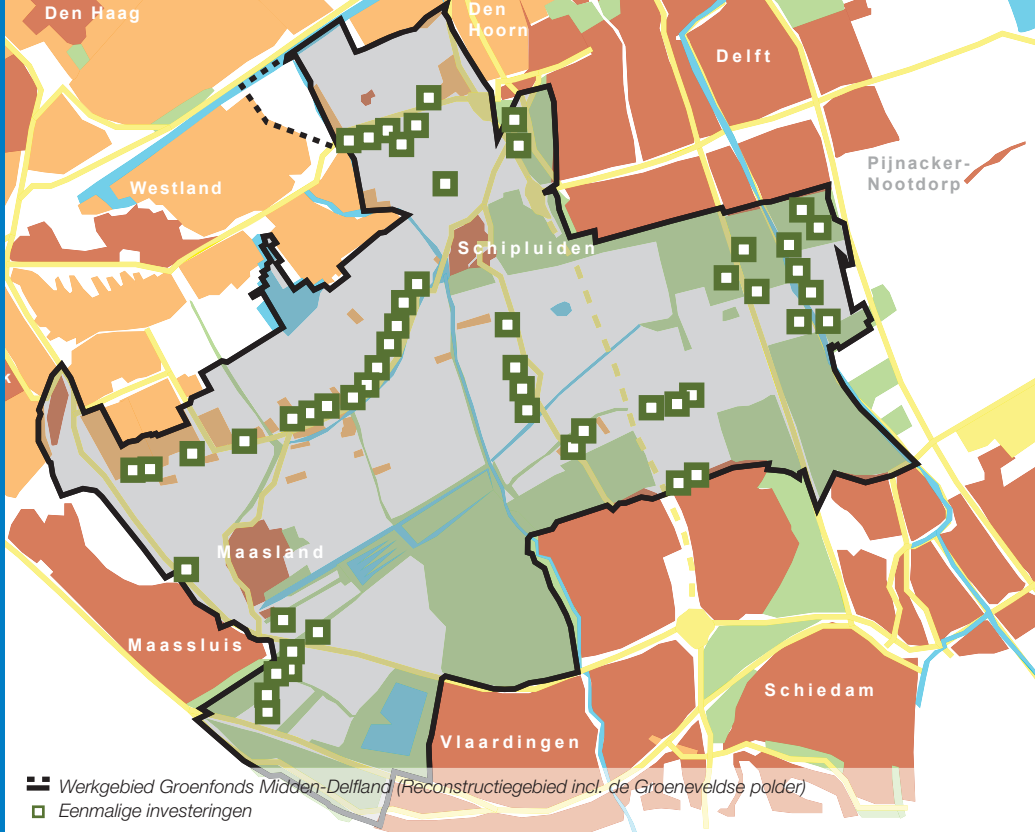

Het landschap rondom 't Woudt

Kees van Mil: ‘Een heel wat beter gezicht’

Kees van Mil, melkveehouder aan de Zouteveenseweg in Schipluiden (ruim 100 koeien), kreeg steun van het Groenfonds bij het oprichten van een ouderwetse hooiberg op zijn erf. ‘Er was hier op het erf een in elkaar gewaaide oude schuur die eigenlijk alleen maar gigantisch in de weg stond. Het dak had ik dus al, en de palen heb ik elders vandaan gehaald. We gebruiken hem natuurlijk niet voor hooi, want dat is op een moderne boerderij niet meer zo nodig. Hij fungeert nu als stalling voor fietsen, de auto en een beetje opslag. Maar voor de mensen die hier langs fietsen is het een heel wat beter gezicht. Onze stallen zijn natuurlijk modern, maar het woongedeelte dateert uit 1932 en al met al geeft dat een karakteristieke aanblik. Verder doen we ook aan groene diensten: onderhoud van knotwilgen, leilindes, hoogstamfruitbomen, enzovoort. Alles bij elkaar genomen, is de beloning daarvoor best een leuk bedrag. En dat is nodig, want de melkprijs houdt niet over, zoals iedereen weet. Ik ben dan ook positief over het Groenfonds. Ik zie het als een bijdrage aan het in stand houden van het traditionele boerenbestaan in Midden-Delfland. Alleen maar moderne boerderijen met van die staalplaten opstallen, die zouden in dit gebied ernstig het beeld verstoren.’

EENMALIGE INVESTERINGEN

In totaal hebben 55 deelnemers zich in twee rondes opgegeven voor de eenmalige investeringen. De eerste ronde telde 36 deelnemers, de tweede ronde 19 deelnemers.

Voordat gestart werd met het uitbetalen van Groene Diensten zijn er ook financiën vrijgemaakt voor eenmalige investeringen op het gebied van landschap en cultuurhistorie. Het ging daarbij om de restauratie van oude boerderijen, bijgebouwen en erven. De eenmalige investeringen waren bedoeld om in afwachting van de goedkeuring door de Europese Commissie toch alvast iets te kunnen doen in het gebied. Hiervoor was het namelijk niet nodig om een staatssteunprocedure te doorlopen, in tegenstelling tot het vergoeden van structureel beheer. De zgn. EU-vrijstellingsverordening maakt het namelijk mogelijk om (alleen met een melding aan de Commissie) steun

te verlenen voor eenmalige betalingen in de sfeer van milieu en instandhouding van traditionele landschappen en erfgoedelementen.

Vanuit het Groenfonds Midden-Delfland is er bijna € 300.000,- vrijgemaakt voor de eenmalige investeringen en € 100.000,- vanuit het DOP NOAP fonds van het Recreatieschap Midden-Delfland (maximaal € 10.000,- per bedrijf). Daarnaast is er door de deelnemers € 200 – € 250.000,- aan eigen investeringen ingebracht. Op die manier werden dankzij de investeringen vanuit het Groenfonds investeringen gedaan die zonder het Groenfonds niet (of veel later of met minder kwaliteit) gerealiseerd zouden zijn. In totaal is er dus ruim een half miljoen euro geïnvesteerd in het gebied mede dankzij het Groenfonds.

voor na

Zouteveenseweg 30; Renovatie van een authentieke hooiberg.

Bij de eenmalige investeringen werd onderscheid gemaakt tussen de volgende elementen:

- a) eenmalige investeringen in landschapselementen;
- b) eenmalige uitgaven aan waardevolle (historische) gebouwen of andere erfgoedelementen (cultuurhistorie en archeologie) in het landschap;
- c) alle andere denkbare eenmalige uitgaven in de sfeer van milieu, natuur, landschap en/of cultuurhistorie (concreet gaat het om wildredders bij het maaien).

Bij landschapselementen gaat het om het herstel (deels ook nieuwe aanplant) en achterstallig onderhoud van geriefhoutbosjes, elzensingels en andere houtsingels, hagen en heggen, knotbomen, leibomen, hoogstamfruitbomen, erfbeplanting, riet, natuurlijke oevers, terrastaluds, poelen. Bij cultuurhistorische elementen gaat het om het restaureren of opnieuw opbouwen van historische boerderijen (hoofd- en bijgebouwen) en hooibergen.

De aanvragen waren een groot succes. Vlak daarna kwam zoals verwacht de goedkeuring van de Europese Commissie zodat gestart kon worden met de beloning van Groene Diensten. Met behulp van dit beloningssysteem kunnen de gerestaureerde elementen duurzaam in stand gehouden worden.

RECREATIESCHAP MIDDEN-DELFLAND: DOP NOAP FONDS

De eenmalige investeringen waren zoals het woord al zegt: eenmalig. Maar ook nu nog is het mogelijk om een vergoeding te krijgen van maximaal 1/3 van de investering vanuit het DOP NOAP fonds van het Recreatieschap Midden-Delfland. De investeringen moeten gericht zijn op natuur, landschap, milieu, cultuurhistorie, e.d. Op die manier vullen de twee fondsen elkaar goed aan: het Groenfonds draagt bij aan het beheer terwijl het DOP NOAP fonds bijdraagt aan investeringen. Voor meer informatie: Recreatieschap Midden-Delfland via www.recreatiegebied-midden-delfland.nl

voor na

Rotterdamseweg 223: Het asbestgolfplaten dak is vervangen door authentieke dakpannen.

voor na

Parallelweg 3: Verfraaiing van de inrit van de oprijlaan door toegangshek met bruggenhoofd.

voor na

Rijksstraatweg 18: Dakreparatie woongedeelte cultuurhistorische boerderij.

voor na

Oostgaag 45: Herstel van de historische kelderluiken van een karakteristieke boerderij.

voor na

Oostgaag 27, Herstel van het dak van de karmolen

Johan Oosthoek: ‘Het is mooi meegenomen’

Johan Oosthoek, die samen met zijn broer Barry een melkveehouderij runt aan de Zouteveenseweg in Schipluiden, is zeer te spreken over het Groenfonds Midden-Delfland en aanverwante ontwikkelingen. ‘En dan praat ik in mijn geval niet alleen over het belonen van groene diensten vanuit het Groenfonds, maar ook over het aangaan van een forse lening voor nieuwe investeringen in het kader van de zgn. Groenfinanciering. Zo’n lening krijg je dan tegen minder kosten en een lagere rente dan gebruikelijk. Dat is heel prettig, want je dient op een bepaalde manier toch je toekomst te waarborgen. Naast zo’n 90 stuks jongvee werken we nu met 110 melkkoeien, maar dat gaan er straks 150 worden. Je moet wel, want anders red je het op den duur niet.’

‘Op het gebied van groene diensten doen we zo’n beetje van alles wat op een boerenbedrijf maar denkbaar is. Slootkantenbeheer, bomenonderhoud, vogelnesten zoeken, onderhoud van een groentetuin, enzovoort. Ik moet zeggen: we deden dat natuurlijk voorheen óók al. Elke boer wil immers dat z’n grond er netjes uitziet. En de mensen uit de stad die erlangs fietsen, zien óók graag een mooi bedrijf. Daar mag best eens wat tegenover staan, ik zie het daarom ook een beetje als een blijk van waardering.’

‘Het zijn natuurlijk relatief kleine bedragen die je voor je groene diensten ontvangt, maar alles bij elkaar loopt het toch aardig op. En het is nodig, want we melken eigenlijk nu al een aantal jaren onder de kostprijs. Dus als je met zo’n zesjarig contract voor groene diensten dan toch elk jaar een aardig bedrag krijgt toebedeeld, dan is dat mooi meegenomen.’

DOORKIJK NAAR DE TOEKOMST: MIDDEN- DELFLAND® 2025

Met het Groenfonds Midden-Delfland is al begonnen voordat de gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 werd gerealiseerd in 2005. Hierin worden de doelstellingen van het fonds bekrachtigd. De thema's van de gebiedsvisie variëren van "Waarde(n)volle polders", "Koe in de Wei" tot "Het landschap nodigt uit". Belangrijk is ook dat het draagvlak voor het landschap nu ondersteund wordt door alle bij de gebiedsvisie betrokken organisaties en overheden

(ministeries van LNV en VROM, provincie Zuid-Holland, omliggende gemeenten, Hoogheemraadschap van Delfland en het Recreatieschap Midden-Delfland). De uitvoering van de gebiedsvisie heeft zeker ook raakvlakken met het Groenfonds Midden-Delfland. Zo is er gestart met het opstellen van een landschapsontwikkelingsplan voor Midden-Delfland, er is een samenwerkingsovereenkomst getekend om te komen tot een verbetering van de kwaliteit van het beheer van natuur en landschap en er wordt gewerkt om Midden-Delfland aan te merken als provinciaal landschap. Het Groenfonds zou daarmee gezien kunnen worden als een instrument dat bijdraagt aan de beoogde kwaliteit van het landschap. Wellicht biedt dit ook mogelijkheden voor het vergroten van de financiële mogelijkheden. Want hoewel het fonds een flink vermogen heeft, is het rendement maar net groot genoeg om alle maatregelen te kunnen uitvoeren. Zeker als je bedenkt dat ten tijde van de

Lakenvelders, een oud-Hollands ras

staatssteunprocedure niet alle beoogde maatregelen zijn goedgekeurd. Eén van deze maatregelen die later wel is goedgekeurd door de Europese Commissie is de basislandschapspremie. Dit is een premie per hectare die dient als vergoeding voor de gederfde inkomsten als gevolg van de natuurlijke handicaps (zoals smalle percelen en hoge grondwaterstanden) die boeren in Midden-Delfland ondervinden. Daarnaast biedt ook de goedkeuring van de Catalogus voor Groenblauwe diensten en de jaarlijkse bijstelling ervan nog meer mogelijkheden. Die mogelijkheden zijn er ook op het

gebied van blauwe diensten. Hiernaar wordt onderzoek verricht in opdracht van het Hoogheemraadschap van Delfland. De mogelijkheden hiervoor variëren van beheer van natuurvriendelijke oevers tot waterberging voor de eigen polder. Midden-Delfland is één van de proeftuinen van het Waterkader Haaglanden.

Kortom, met het Groenfonds Midden-Delfland is een stap gezet in de goede richting: een landschap met kwaliteit zodat Midden-Delfland kan fungeren als binnentuin in de Zuidvleugel van de Randstad!

Ruige mest, voedsel voor weidevogels

Aad Rodenburg: ‘Het was eigenlijk zo gepiept’

Aad Rodenburg, melkveehouder aan de Woudweg in Schiedam, maakte vorig jaar gebruik van een eenmalige subsidie voor een noodzakelijke investering aan het woongedeelte van zijn boerderij. ‘Daar moest hoog nodig een nieuw rieten dak op. We hadden het al diverse malen gerepareerd en opgestopt, maar de wind blies het er op den duur weer van af en het begon ook al aardig te lekken. En ik praat toch over een beeldbepalend gebouw. Naar men zegt dateert het oorspronkelijk uit het begin van de zeventiende eeuw.’

‘Omdat wij tot het Midden-Delflandgebied behoren, konden we dus aanspraak maken op een subsidie van het Groenfonds. Dat ging allemaal van een leien dakje, om het zo maar te zeggen. Het was eigenlijk zo gepiept. We meldten het aan, er kwam iemand kijken, de rietdekker mocht zijn offerte maken, en samen met de aanvraag hebben we die ingediend. Binnen een paar maanden hadden we een nieuw rieten dak, met een maximale bijdrage uit het Groenfonds van 10.000 euro.

‘Wij hebben hier maar 40 koeien, dus zijn de groene diensten voor ons ook belangrijk als inkomstenbron. We doen van alles: greppels en kromme sloten onderhouden, oud weiland en knotwilgen intact houden, geriefhoutbosjes afzetten, noem maar op. Men noemt dat geloof ik biodiversiteit. Het is in elk geval voor ons een belangrijke bijverdiensite. Daarom ben ik positief over het Groenfonds. Maar anderzijds vind ik - en ook nogal wat collega's met mij - dat het hier geen museum moet worden. De mensen mogen komen kijken, ze mogen hier wandelen, allemaal best. Maar we gaan hier als boer natuurlijk niet met een juk en twee emmers lopen. Die tijden zijn voorbij. Onze bedrijven moeten wel levensvatbaar blijven.’

DANKWOOD

Het Groenfonds is een initiatief voor en door het gebied. Daarom willen wij bij deze alle betrokkenen bedanken die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van het fonds en de uitvoering ervan. Samen - boeren en overheid - dragen wij bij aan een mooi Midden-Delfland, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid.

A blue ink handwritten signature, which appears to be 'Christiaan van der Kamp', written in a cursive style.

Christiaan van der Kamp

Voorzitter Groenfonds Midden-Delfland, wethouder gemeente Midden-Delfland.

Mede namens de andere bestuursleden van het fonds:
wethouder Saskia Bolten vanuit de gemeente Delft en
wethouder Marnix Norder vanuit de gemeente Den Haag.

Poel

Colofon

Deze uitgave is een initiatief van het Groenfonds Midden-Delfland in samenwerking met Agrarische Natuurvereniging Vockestaert.

Eindredactie

Ingrid ter Woorst, gemeente Midden-Delfland

Redactionele bijdragen

Werkgroep Groenfonds Midden-Delfland: Gerard van Winden (voorzitter), Arjanne van den Berg, Arnold Ammerlaan, Jaap Pieters, Niek Praagman, Evert Olsthoorn, Arnold van Adrichem, Gert-Jan Hooijmans en Herman Docters van Leeuwen
De werkgroep is een samenwerkingsverband van Agrarische Natuurvereniging Vockestaert en LTO Noord afdeling Delflands Groen

Interviews

Willem Schrama, Leiden

Productie

Jan Griffioen, De Hoofdzaak voor Communicatie, Voorschoten

Ontwerp en lay-out

Ingrid Kleine Koerkamp, Rolf Resink, RLF Communicatieve Vormgeving, Cothen

Fotografie

Mark Kras, Jan van Ruijven, Hans de Lijser
Ruud Steggerda, Stichting Landschapsbeheer Zuid-Holland
Agrarische Natuurvereniging Vockestaert
Restauro Architecten BV

Uitgave

© 2007, Groenfonds Midden-Delfland

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Stichting Groenfonds Midden-Delfland

p/a gemeente Midden-Delfland

Postbus 1

2636 ZG Schipluiden

